

ECONOMIA NEOLÍTICA A BOCAIRENT SEGONS ELS MATERIALS DEL MUSEU ARQUEOLÒGIC

Introducció

Bocairent es pot considerar un poble agrariat ja que poseeix en el seu terme uns dels jaciments més importants del neolític antic a tot el Mediterrani occidental. La Cova la Sarsa, serà la que ens proporcionarà la major part de la informació per a seguir les característiques de l'economia neolítica, encara que'l seu descobriment i excavació a principis d'aquest segle ens ha deixat sense gran número de informació. En el museu municipal la majoria dels restes son de Sarsa, encara que també tenim de la Cova la Gerra i d'Emparetada. En aquest moments tenim notícia d'altres estacions neo-eneolítiques en el nostre terme dins de les prospeccions arqueològiques que estem realitzant per a la Tesis de Llicenciatura.

Cal assenyalar que es tracta d'un període de gran importància perquè en aquest es manifesten els nous models econòmic i també de societat que van a perllongar durant milers d'anys. Així en el període neolític tenim una societat amb una economia ja agricultora i ramadera encara que no s'abandona la caça, i altres activitats.

Agricultura

L'agricultura que en jaciments del tipus de Sarsa es presenta plenament dominada, amb espècies introduïdes d'altres àmbits orientals del Mediterrani com així ocorre en la ramaderia. Les espècies més comunes l'ordi i el blat, estan presents en Sarsa (MARTI, 1983, pag 41). Aquesta afirmació ens parla de la importància de l'agricultura cerealista, derivada de la capacitat dels cereals per a proporcionar una dieta equilibrada amb alt poder calòric i suficients proteïnes, així com la seva facilitat d'emmagatzematge.

La característica principal de l'agricultura neolítica es la utilització del foc, per a preparar el sol i deixar-lo clar.

Després per mig de les destrals i aixols es tallarien les branques que han quedat i les arrels. Mes tard es faria la sembra, amb l'ajud d'un pal (figura 1) que utilitzarien com a contrapés, dels que s'ha trobat un en la Cova de la Sarsa, tapant-se després amb terra i cendra.

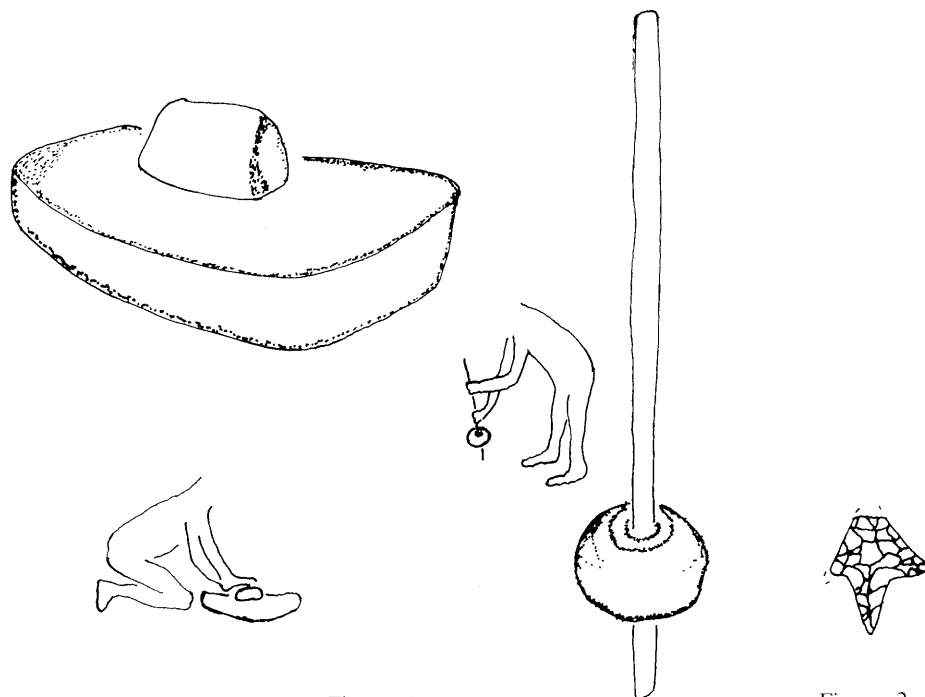

Figura 1
Moli Barquiforme i Pal Cavador
(Martí 1983)

Figura 2
Punta de Fletxa
Solanetes

La recolecció es faria amb falç amb manec de fusta corbada com la del Mas de Menende en Alcoi, que encara de cronologia més tardana ens dona una idea de com serien, i en la fusta es faria un canalet per ha passar-hi els elements de falç, mitjançant resines.

Els elements de falç son fulles o fragments de fulles de sílex, que presenten patina de sega, o siga una forta lluentor en els seus talls, conseqüència de l'abradió sofrida per les fulles i tiges de les plantes durant la sega.

Altres elements que s'associen a l'agricultura serien els molins barquiformes, (figura 1) i també els gran recipients ceràmics en grans cordons que serien per a guardar els cereals després de la collita.

Sense cap dubte altres elements relacionats amb l'agricultura, com estores, cistelles,... i molts altres utensilis fets de matèries que no perviuen al pas dels anys.

Ramaderia

Com ja havíem afirmat anteriorment també els restes de fauna dels que tenim notícia no sols per a Sarsa sinó també a tota la Mediterrània son restes que perteneixen a animals no autòctons de la Mediterrània Occidental. La *Capra Hircus* i l'*Ovis Aries* cabra i ovella comunes, son animals que van evolucionar en les seves àrees d'habitat a la zona d'Àsia Menor, Mesopotàmia,... a partir d'espècies silvestres. Aquestes dades no fan mes que confirmar com la neolitització a les nostres terres es una neolitització subsidiària de les zones Orientals del Mediterrani.

En base a la fauna apareguda en Sarsa (MARTI, 1983) observem que el 65'21% de la fauna apareguda es domèstica, el 49'28% perteneix a Cabra / ovella, 5'52 bou, 10'07 porc 0'34 gos.

Dels percentatges abans esmentats aplegem a les següents conclusions:

- Importància fonamental de la cabra i de la ovella en l'economia neolítica.
- Supremacia de la fauna domèstica front a la silvestre. Es fàcil dir que la ramaderia està totalment dominada, així com que estem dins de societats plenament neolítiques.

Amanera de incís cal assenyalar que com es veu en l'Ereta del Pedregal en l'eneolític hi ha un decreixement de la fauna domèstica i un increment de la fauna silvestre. Açò es veu confirmat en part per la gran importància que prenen les puntes de fletxa en aquest període. Però la manca d'excavacions de jaciments en superfície fa que les dades siguin escasses i que la major informació sobre l'eneolític ens vinga de les coves d'enterrament.

La caça

Aquesta activitat no va ser abandonada encara que l'agricultura i la ramaderia al Neolític van passar a ésser activitats econòmiques prioritàries com així assenyalen els registres arqueològics. La caça pareix que també està una mica supeditada en aquest període a l'agricultura, ja que els animals més caçats són els herbívors, que posarien en perill les collites. Les armes per a caçar serien des de trampes, arcs,... Per a la caça amb arcs s'utilitzarien els microlits que insertats en un pal de fusta resultarien mortífers fletxes.

A la Cova de la Sarsa les espècies més abundants són el conill 26'07%, el cervol 4%, cabra muntesa 1'26% i altres en més escassa presència com el cavall, ur, Porc Senglar, Rabosot, Gat Muntés, Linx i Llebre. També hi ha la presència de tres restes de peix, indicant una certa importància de la pesca de riu en el Neolític a les nostres terres.

A finals del Neolític i sobretot a l'Eneolític tenim l'aparició de les puntes de fletxa, de talla bifacial, clarament relacionada amb l'ús de l'arc, com així vegem en les pintures dels abrics del nostre país. La importància de la punta de fletxa es veu en les coves de soterrament, tipus Cova de la Gerra on són abundants.

En certa manera aquesta activitat cinegètica tan important a l'eneolític pot estar relacionada amb la posada en conreu d'extenses zones en les terres baixes. Però amb els nous descobriments de jaciments en superfície de cronologia Neolítica sense gran nombre de puntes de fletxa invaliden l'afirmació endemés que no sols de l'abundància de puntes de fletxa es pot deduir la importància de la caça sino que les properes excavacions i l'anàlisi dels restes de la fauna ens podran dir la verdadera realitat de la caça sino que les properes excavacions i l'anàlisi dels restes de la fauna ens podran dir la verdadera realitat de la caça al Neolític / Eneolític.

Resum

No hi ha que olvidar que al Neo-eneolític període on el sedentarisme i el poblament en les valls dels rius s'incrementa fins generalitzar-se com així vegem a les valls del Clarià, i a les valls del riu d'Alcoi, altres activitats es desenvoluparien, el treball de la fusta sense cap de dubte seria important encara que la seva conservació es problemàtica.

Però les petites aixoles a les que abans se les veia una finalitat votiva ara estan relacionades amb el treball de la fusta. També tindria el seu lloc la indústria tèxtil, al Bronze Valencià els restes com pesseres, fusaioles, ... són abundants però sense dubte aquesta indústria degué començar abans.

A Cocentaina apareixen unes fusaioles a les coves de soterrament de l'Alberri (PASCUAL BENITO; 1985, 1987).

JOSEP PASQUAL BENEYTO

BIBLIOGRAFIA

- ASQUERINO, M^e D (1975). La coveta Emparetà. N.A.H. Madrid
- ASQUERINO, M^e D (1978). Cova de la Sarsa (Bocairent, Valencia) Anàlisi estadístico y tipológico de materiales sin estratigrafía. (1971 - 1974). P.L.A.V. Saguntum 13. Valencia.
- BALLESTER, J (1928). La covacha sepulcral del Camí Real. A.P.L.J. Valencia.
- BERNABEU, J (1984). El Eneolítico valenciano. ¿Horizonte Cultural o Cronológico?. El eneolítico en el País Valenciano. Actas del coloquio. Alcoi.
- BERNABEU, J (1986). La evolución del neolítico en la zona Oriental de la Península Ibérica. La tradición cultural de las cerámicas impresas. Tesis doctoral. Inèdita.
- MARTI, B (1978). El neolítico valenciano. Tesis doctoral Inèdita.
- MARTI, B (1983). El naiximent de l'agricultura al País Valencià. Del Neolític l'Edat del Bronze. Cultura Universitaria Popular. Valencià.
- MARTI, B i JUAN CAVANILLES, J (1988). El neolític valencià. Els primers agricultors i ramaders. S.I.P. Valencia.
- PASCUAL BENEYTO, J (1989). Solanetes un taller de sílex del III mileni. R.F.M.C. Bocairent.
- PASCUAL BENITO, J LL (1986). La vall alta i mitjana del riu Alcoi del Neolític a l'edat del Bronze. Tesis de llicenciatura. Universitat de Valencia. Valencia. Inèdita.
- PASCUAL BENEITO, J LL (1987). Les coves sepulcral de l'Alberri (Cocentaina). El poblament de la vall mitjana del riu d'Alcoi durant el III mil·lenni BC. P.L.A.V. 21. Valencia.
- TARRADELL, M (1962). El País Valenciano del Neolítico a la Iberización. Facultad Filosofía y Letras. Laboratorio de Arqueología de la Universidad de Valencia. Valencia.